

Arş. Gör. İlker ERDOĞAN*

Haber Çerçeveleme: Kuram ve Tipoloji**

Özet

Medya analizinde çerçeveleme kavramının giderek artan popülerliği, uygulamadaki önemli tutarsızlıklarla el ele gitmektedir. Bu makale, üretim, içerik ve medya kullanımı perspektiflerini kapsayan bütünleşik süreç modeli olarak çerçeveleme'nin ana hatlarını ortaya koymaktadır. Medya çerçeveleri üzerine yapılmış çalışmalarından hareketle genel ve konuya özgü çerçeveler için bir tipoloji önerilmektedir. Haberlerdeki genel çerçevelerin nasıl belirlenebileceği ve haber içeriğinde ülkelerarası farklılıkların anlaşılması için nasıl kullanılabilirliği konusunda bir örnek verilmiştir. Makale, mevcut çerçeveleme araştırmalarındaki tartışmalı konuların belirlenmesiyle sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Medya analizi, haber çerçeveleme, çerçeveleme tipolojisi, ülkelerarası haber analizi

* Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi
ilker.erdogan@ege.edu.tr

** Özgün Metin: Claes H. de Vreese, "News Framing: Theory and Typology", Information Design Journal+Document Design 13 (1), 2005, s. 51-62

Giriş

Milyonlarca vatandaş her gün haber medyasına başvurmakta ve 'medya' demokrasilerimizin temel kurumlarından birini oluşturmaktadır. Medyanın kamuoyunu şekillendirebileceği etkili yollardan biri de, olayların ve konuların belirli şekillerde çerçevlenmesidir. Çerçeveleme, bir konuyu sunan ve tanımlayan iletişim kaynağını kapsamaktadır. Çerçeveleme nosyonu, hem medya içeriği araştırmalarına hem de medya ve kamuoyu arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmalara rehberlik ederek, iletişim disiplinlerinde hız kazanmıştır. Çerçeveleme terimine, literatürdeki önemli tutarsızlıklar ile birlikte gönderme bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, çerçeveleme üzerine yapılan daha önceki çalışmaların çoğu ya içeriğe (örneğin, haberlerdeki çerçeveler) ya da çerçeveleme etkilerine odaklanmıştır. Bu makale, farklı çerçevelerin ne zaman ve nasıl işlediğini anlamak için farklı çerçeve türlerinin farkında olunmasının gerekliliğini tartışmaktadır. Makale, çerçevelemeyi bir süreç olarak tanımlamakta ve üretim, içerik ve medya kullanımı perspektiflerini kapsayan bütünlüşik süreç modeli olarak çerçevelemenin ana hatlarını çizmektedir. Medya çerçeveleri üzerine yapılan daha önceki çalışmalar temel alınarak, konuya özgü ve genel çerçevelerin bir tipolojisi önerilmektedir. Bir örnek olay analizi, genel haber çerçevelerinin nasıl belirlenebileceğini ve haber içeriğindeki ülkelerarası farklılıkların anlaşılması için nasıl kullanılabilirliğini göstermektedir. Bu çalışma, çerçevelemenin, medya içeriğini incelemek için bir araç olarak nasıl kullanılabilirliğinin bir örneğidir.

Bir Süreç Olarak Çerçeveleme

Çerçeveleme kavramının potansiyeli, iletişimsel süreçler üzerine odaklanılmasında yatmaktadır. İletişim durağan olmaktan ziyade, çerçeve kurma (çerçevelerin nasıl ortaya çıktığı) ve çerçeve belirleme (medya çerçeveleri ve izleyici eğilimleri arasındaki karşılıklı etkileşim) unsurlarını da kapsayan dinamik bir süreçtir. Entman (1993) çerçevelerin; iletici, metin, alıcı ve kültürü de kapsayan çeşitli konumlara sahip olduğunu belirtmektedir. Bu bileşenler, farklı aşamalardan oluşan (çerçeve kurma, çerçeve belirleme, çerçevelemenin bireysel ve toplumsal düzeydeki sonuçları) çerçeveleme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır (d'Angelo, 2002; Scheufele, 2000; de Vreese, 2002).

Çerçeve kurma, haber çerçevelerinin yapısal niteliklerini etkileyen faktörlere gönderme yapmaktadır. Gazetecilerin ve haber organizasyonlarının konuları nasıl çerçevelediğini gazeteciliğe ait faktörler belirlemektedir (Shoemaker&Reese, 1996). Ancak, gazeteciliğin dışındaki faktörler de aynı derecede önemlidir. Çerçeve kurma süreci, gazeteciler ve seçkinler (Gans, 1979; Tuchman, 1978) ile sosyal hareketler (örneğin, Cooper, 2002; Snow&Benford, 1992) arasındaki sürekli etkileşim içerisinde yerini almaktadır. Çerçeve kurma sürecinin sonuçları, metnin içerisinde görünen çerçevelerdir.

Çerçeve belirleme, medya çerçeveleri ile bireylerin önceki bilgileri ve eğilimleri arasındaki etkileşime gönderme yapmaktadır. Haberlerdeki çerçeveler, konuların ve olayların öğrenilmesini, yorumunu ve değerlendirilmesini etkileyebilmektedir.

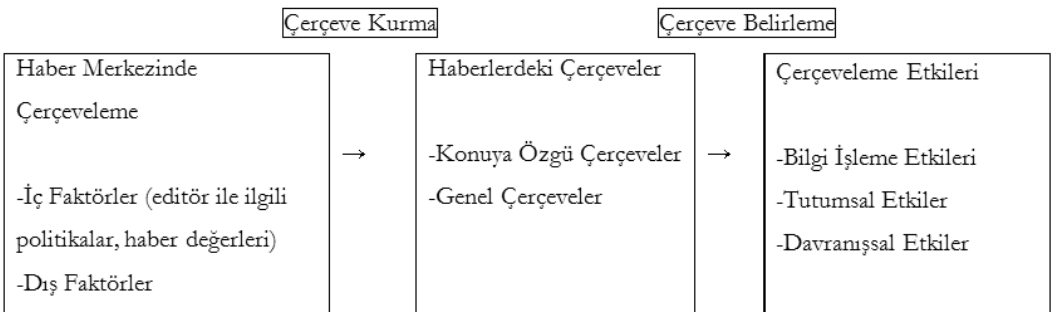
Çerçeveleme sürecinin bu yönü, çoğu kez, izleyicilerin, örneğin haberlerde kendilerine sunulan çerçeveleri ne dereceye kadar ve hangi koşullarda yansıttıklarını ortaya koymak amacıyla ayrıntılı olarak incelenmiştir. Çerçevelemenin sonuçları bireysel ve toplumsal düzeyde anlaşılabilir. Bireysel düzeydeki sonuç, belirli çerçevelere maruz kalmaya bağlı olarak bir konu ile ilgili tutumların değişmesi olabilir. Toplumsal düzeyde ise çerçeveler, siyasal toplumsallaşma, karar verme ve toplu eylemler gibi sosyal düzeydeki süreçlerin şekillenmesine katkıda bulunabilmektedir.

Çerçeveleme sürecinde çerçeveler, hem bağımsız değişkenler (IV) hem de bağımlı değişkenler (DV) olabilmektedir. Örneğin, medya çerçeveleri; kurumsal baskıları, gazetecilik rutinlerini ve seçkin söylemini kapsayan üretim sürecinin sonucu gibi bağımlı değişkenler olarak incelenebilmektedir. Medya çerçeveleri aynı zamanda, izleyici yorumlarının öncelleri gibi bağımsız değişkenler olarak da incelenebilmektedir. Bütünleşik süreç modeli olarak çerçeveleme bağlamında (bknz. Şekil 1); gelecekte yapılacak araştırmalar, haber üre-

timinin özellikleri ile içerik (çerçeve kurma) ve/ya da içerik ile kullanım ve etkiler üzerine yapılan çalışmalar (çerçeve belirleme) arasında bağlantı kurulmasından faydalanacaktır. Önemli ölçüde çekiciliği olabilen, ama gerçek haber raporlarında çerçevelerin kullanımına ilişkin herhangi bir kanıt ya da tartışma sağlamayan çalışmaların artmasını engellemek için, üretim ve/ya da etkiler arasında bir bağlantı kurulması gerekmektedir. Bu tür çalışmaların tuzaklarından biri de şudur ki; çerçevelerin gerçekte, Cappella ve Jamieson'ın kelimeleriyle (1997: 47) 'gazetecilik uygulamasında yaygın olarak gözlemlendiğinden" emin olabilmemiz mümkün değildir.

Haberlerdeki Çerçeveler: Geniş ve Dar Tanımlar

Hem kuramsal hem de ampirik katkılarda, haber çerçeveleri tanımlarının çeşitliliği oldukça fazladır. Gitlin (1980: 7) çerçeveleri, 'söylemin rutin olarak bir düzenleme aracı olarak kullandığı seçme, vurgu yapma ve dışta bırakma süreçlerinin kavrama, yorum ve sunum şekilleri' olarak tanımlamaktadır.

Şekil 1: Bütünleşik Bir Süreç Modeli Olarak Çerçeveleme

Gamson ve Modigliani (1989) çerçevelere, bir konuya anlam veren 'yorumlayıcı paketler' olarak gönderme yapmaktadır. Bu paketin özünde, 'ilgili olaylara anlam vermek ve asıl konuyu öne sürmek için vurgulanan merkezi düzenleyici fikir ya da çerçeve' vardır (Gamson&Modigliani, 1989: 3, italik yazım orijinalindeki gibidir). Bir konunun kimi unsurlarını diğerlerinden daha fazla vurgulamak bağlamında, bir çerçevenin işlevi, olayı ya da konuyu anlamak için bir yol sağlamaktır. Bu hususta, Cappella ve Jamieson (1997: 47) çerçevelerin bilgiyi etkinleştirdiğini, 'kültürel ahlâk ve değerleri teşvik ettiğini ve bağlamlar yarattığını' öne sürmektedir. Bu suretle, çerçeveler 'problemleri tanımlarlar', 'nedenleri tespit ederler', 'ahlâki yargılarda bulunurlar' ve 'çözümler önerirler' (Entman, 1993).

İletififim bilimindeki çerçeveleme araştırmaları diğer disiplinlere çok Şey borçludur. En belirgin öncüllerden biri de Kahneman ve Tversky tarafından yürütölen bir çalışma olan (örneğin, 1984) 'Asya Ölümi' serisidir. Onların çerçeveleme manipölasyonu –bir senaryonun yazılış tarzını, ölümcöl bir hastalığın sonuçlarını ortaya koyacak Şekilde değiştirerek– psikolojik süreci araştırmak için uygun olsa da, bu çerçeveleme tanımı oldukça dardır. Aslında, bilgiyi aksi yönde değiştiren yazılış tarzındaki basit farklar, daha karmaşık iletişimsel durumlarla ve politikalarla kolayca bağdaşmamaktadır (Sniderman&Theriault, 2004). Bazı kuramsal tartişmalar, çerçeveleme araştırmalarında dar kavramsallaştırmaların kullanımını destek-

lemektedir (örneğin, Scheufele, 2000; Shah ve ark., 2001); ancak birkaç ampirik çalışma, 'aksi yönde değiştirilen bilgi' fenomenini incelemiştir. Çerçeveleme çalışmalarının büyük bir çoğunluğu, daha fazla ya da daha az açık bir Şekilde, daha geniş çerçeve tanımları kullanmışlardır. Kavramsal olarak, çerçevenin 'açılan haber Őeritleri arasında bir bağlantı örererek bunlara anlam veren merkezi bir düzenleyici fikir ya da hikaye dizisi' olarak tanımlanması, haber çerçevelerine ilişkin daha geniş bir haber çerçeveleri nosyonunun oluşmasına katkıda bulunmuştur. Bu tanım dahilinde 'çerçeve, tartişmanın ne ile ilgili olduğunu ve konunun özünü ortaya koymaktadır' (Gamson&Modigliani, 1989).

Kısacası, çerçeve bir konunun farklı yönlerinin dikkati çekmesi için yapılan bir vurgudur. Gündem belirleme kuramı, konuların dikkati çekmesi ile ilgilenirken, çerçeveleme, konuların sunumu ile ilgilenmektedir. Bu kısa tanım, genellikle haber çerçeveleri üzerine yapılan çalışmalara uygulanmakta ve çerçevelerin 'meselelerin yazılış tarzı' Şeklindeki dar tanımına nazaran daha fazla sezgisel anlam içermektedir. Bu kavramsallaştırma için yapılan en güçlü tartişma, bütün konuların –siyasal ya da sosyal– iki özdeş senaryoya anlamlı bir Şekilde indirgenemeyeceği yönündedir. Siyasal, ekonomik ve sosyal olaylar ve konular, vatandaşlara, bir eylem biçiminin alternatif tanımlamaları olarak sunulmaktadır (Sniderman&Theriault, 2004). Örneğin, petrol sondajı konusu aktarılırken, vatandaşlara gaz fiyatlarının ekonomik maliyeti, işsizlik, çevre ve yabancı enerji kay-

naklarında ABD'ye bağımlılık gibi çerçeveler sunulabilmektedir (Zaller, 1992). Çerçeveler, siyasal tartışmaların, gazetecilik normlarının ve sosyal hareket söylemlerinin parçalarıdır. Dolayısıyla, siyasal ve sosyal dünyanın içsel bir parçası olarak, konuları alternatif şekillerde tanımlama yollarıdır.

Haberlerde Çerçevelerin Tanımlanması

Haberlerdeki çerçeveler üzerine yapılan daha önceki araştırmalar, kavramsal bir temelde çok az paydada buluşmakta ve çoğu çalışma, spesifik bir çalışmanın amacına yönelik tasarlanan geçici çalışma tanımlarını ya da işlemsel çerçeve tanımlarını kullanmaktadır. Bu nedenle, haberlerde çerçevelerin nasıl tanımlanacağı konusunda çok az görüş birliği vardır. Yaklaşımlardan biri tümevarım esasına dayanır ve haber hikayelerini, önceden tanımlanmış haber çerçevelerini göz önüne alarak analiz etmekten kaçınmaktadır (örneğin, Gamson 1992; Neuman ve ark., 1992). Çerçeveler, analiz süreci sırasında eldeki materyalden doğmaktadır. Tümevarım yaklaşımını benimseyen çalışmalar, çok küçük bir örnekleme dayanmaları ve yinelenmelerinin zor olması gerekçeleriyle eleştirilmişlerdir (Hertog&McLoad, 2001). İkinci bir yaklaşım daha çok tümdengelim esasına dayanır ve araştırma öncesinde tanımlanan ve uygulanabilir hale getirilen çerçeveleri incelemektedir.

Bilim insanları, içerik analizlerinde kısa ve bir o kadar da önsel tanımlara dayanan

çerçeve işletimlerinin uygulanmasından yana tavır sergilemişlerdir. Cappella ve Jamieson (1997), sözlü ya da görsel metinlerin her türlü üretim özelliğini haber çerçeveleri için birer aday olarak düşünmenin çok geniş bir bakış açısı olduğunu ifade etmektedirler. Bir çerçevenin karşılaması gereken dört kriter öne sürmektedirler. Birincisi, bir haber çerçevesinin tanımlanabilir kavramsal ve dilbilimsel özellikleri olması gerektiğidir. İkincisi, bir haber çerçevesi gazetecilik uygulamasında yaygın olarak gözlenmiş olmalıdır. Üçüncüsü, bir haber çerçevesi diğer çerçevelerden güvenilir bir şekilde ayırt edilebilir olmalıdır. Dördüncüsü de, bir çerçevenin temsili geçerliliği olmalı (örneğin, diğerleri tarafından fark edilmesi) ve bir araştırmacının yalnızca hayal ürününden ibaret olmamalıdır (Cappella&Jamieson, 1997: 47, 89).

Tümdengelimli bir yaklaşım ile çalışırken sorulması uygun olan soru şudur: bir haber hikayesinde çerçeveyi oluşturan nedir (hangi bileşenlerdir)? Entman (1993: 52), haberlerdeki çerçevelerin 'belirli anahtar kelimelerin varlığı ya da yokluğu, basmakalıp sözler, stereotip imgeler ve olguları ya da yargıları tematik olarak destekleyen bilgi kaynakları ve cümleler' aracılığıyla incelenip tanımlanabileceğini öne sürmektedir. Buna paralel olarak, Shah ve ark. (2002: 367) 'dil, alıntılar ve konuyla ilgili bilginin seçilmesine' gönderme yapmaktadırlar. Gamson ve Modigliani (1989), bilgiyi yoğunlaştıran ve bir konunun 'medya paketi'ni sunan 'çerçeveleme araçları'nı tanımlamışlardır. Bu çerçeveleme araçlarını (1) metaforlar, (2) modeller,

(3) sloganlar, (4) tasvirler ve (5) görsel imgeler olarak belirlemektedirler. En kapsamlı ampirik yaklaşım, haber çerçevelerini tanımlamak ve ölçmek için 11 çerçeveleme mekanizması ya da odak noktası listesi öne süren Tankard (2001: 101) tarafından sunulmaktadır:

1. başlıklar
2. alt başlıklar
3. fotoğraflar
4. fotoğraf altları
5. manşetler
6. kaynak seçimi
7. alıntı seçimi
8. tanıtımlar
9. logolar
10. istatistikler ve şemalar
11. son cümleler ve paragraflar

Özet olarak, çerçeveleri ölçmek için ampirik bir yaklaşımı benimseyen bilim insanları, çerçevelerin spesifik metinsel ve görsel unsurlar ya da ‘çerçeveleme araçları’ olduğu konusunda hemfikirdirler. Bu unsurlar, öz haber olguları olarak düşünülebilecek geri kalan haber hikayesinden esas olarak farklıdır. Price ve ark. (1997: 488), ‘özgün bir gazetecilik çerçevesi oluşturmak için giriş ve sonuç paragraflarını’ başkalaştırarak ve haber yazılarındaki diğer paragraflar özdeş tutulurken, bilgiyi çerçevenin dışında tutmak suretiyle bir çerçeve tasarlayıp uygulanabilir hale getirmişlerdir. Aynı bağlamda, Neuman ve ark. (1992: 126) yaptıkları içerik analizinde, haber yazılarını ‘çerçeveler’ içeren bölümler ve ‘olgular’ içeren bölümler olarak ikiye ayırmışlardır. Çerçeveleme etkileri üzerine

yapılan çoğu çalışmada, öz unsurlar ve çerçeve-taşıyan unsurlar arasındaki ayrım, haber çerçevelerinin kullanılabilir hale getirilmesinde etkili bir biçimde uygulanmıştır (örneğin, Cappella&Jemieson, 1997; Iyengar, 1991, Price ve ark., 1997; Valentino ve ark., 2001; de Vreese, 2004).

Haber Çerçevelerinin Bir Tipolojisi

Haber yapanlar bir konuyu yayınlarken pek çok farklı çerçeve kullanabilirken, uzmanlar hikayelerin anlatımı ve oluşturulmasındaki bu seçim bolluğunun belirli ayırt edici özellikler olarak analizlerde korunabileceği konusunda hemfikirdirler. Bu çalışmada, daha önceki araştırmaları ve önerilen farklı haber çerçevesi türlerini sentezlemek için, çerçevenin doğasına ve içeriğine referansta bulunarak daha genel bir tipoloji ya da ayrım önerilmektedir. Belirli çerçeveler yalnızca spesifik konulara ya da olaylara uygundur. Bu tür çerçeveler konuya özgü çerçeveler olarak sınıflandırılabilmektedir. Diğer çerçeveler tematik sınırlamaları aşmaktadır ve farklı konularla ilişkili olarak, hatta bazıları zaman ötesinde ve farklı kültürel bağlamlarda tanımlanabilmektedirler. Bu çerçeveler, genel çerçeveler olarak sınıflandırılabilmektedir (de Vreese, 2002). Bu tipoloji, her şeyi içerisinde taşıyan ‘çerçeveleme’ teriminin kullanımını açıklamaya yardımcı olan farklılıklara odaklanan geçmişteki çerçeveleme araştırmalarının organize edilmesine hizmet etmektedir.

Haber çerçeveleri çalışmaları için konu-

ya özgü bir yaklaşım, incelenen olayya da konu ile ilişkili özgüllük ve detayların seviyesinin yükselmesini sağlamaktadır. Ancak, bu avantaj potansiyel olarak içerisinde bir dezavantajı da barındırmaktadır. Bu yüksek seviyedeki konu-duyarlılığı, konuya özgü çerçeveleri kullanan analizlerin genelleştirilmesini, karşılaştırılmasını ve kuram inşa etmek için ampirik kanıt olarak kullanılmasını zorlaştırılmaktadır. Karşılaştırılabilirliğin olmaması araştırmacıları, 'aradıkları şey için çok kolay kanıt bulmaya' ve 'çerçeveler ve çerçeveleme üzerine yapılan çalışmalarda en engelleyici eğilimlerden birine, [yani] uzmanların her çalışma için özel çerçeveler dizisi üretme eğilimine' katkıda bulunmalarına yol açmıştır (Hertog&McLeod, 2001: 150-151). Aşağıda, haberlerdeki çerçeveler üzerine yapılan çalışmalar değerlendirilerek sınıflandırılmıştır (Tablo 1).

Konuya Özgü Haber Çerçeveleri

Konuya özgü haber çerçeveleri üzerine yapılan çalışmalarda, İntifada'nın çerçevelenmesine (Cohen&Wolfseld, 1993), internete (Roessler, 2001), kadın hareketlerine (Terkildsen&Schnell, 1997) ve iş gücü tartışmalarına (Simon&Zenos, 2001) bakılmıştır. Konuya özgü haber çerçeveleri çalışmalarından biri, ABD ulusal bütçe açıklarının kamuoyu algılarına odaklanmıştır (Jasperson ve ark., 1998). Pek çok büyük ABD gazetesinin içerik analizine dayanarak dört çerçeve belirlenmiştir ve bunlar 'konuşma', 'kavgâ', 'açmaz' ve 'kriz'

olarak sınıflandırılmıştır. Bu dört çerçeve, konunun haberlerdeki kronolojik gelişimini yansıtmıştır ve konuya duyarlı çerçevelerdir.

Seçimlerde, Shah ve ark. (2002), Clinton başkanlığının son aşamaları sırasında haberlerde tekrarlanan üç çerçeve belirlemişlerdir. Bunlar, 'Clinton davranış skandalı', 'Muhafazakâr saldırı skandalı' ve 'Liberal tepki skandalı'dır. Bu bağlamda, haberlerdeki çerçeveler üzerine yapılan diğer çalışmalarda da, söz konusu konuyla ilgili çerçeveler incelenmiştir.

Genel Haber Çerçeveleri

Genel çerçeveler üzerine yapılan bir grup çalışma, siyasetin, özellikle de seçim kampanyalarının içeriği üzerinde yoğunlaşmıştır. İkinci bir grup ise, gazeteciliğin gelenekleri içerisinde yapılan genel haber çerçevelerine odaklanmaktadır. Birinci grupta, Cappella ve Jamieson (1996, 1997) siyasal olumsuzculuk üzerinde stratejik olarak çerçevelenen haberlerin sonuçlarını incelemişlerdir. Stratejik haberler, (1) kazanmaya ve kaybetmeye odaklanan, (2) savaş, oyun ve yarış dilini içeren, (3) 'oyuncular, eleştirilenler ve izleyicileri' içine alan, (4) aday tarzı ve algılamalarına odaklanan ve (5) anketlere ve adayların duruşuna ağırlık veren haberler olarak tanımlanmaktadır (Jamieson, 1992). Cappella ve Jamieson'a göre (1997), stratejik haberler, yalnızca seçim kampanyalarında değil, aynı zamanda politika konularında da Amerikan haber içeriğinde egemen olmaktadır.

Kazanma ve kaybetmeye ve anketlere

Medya	Konuya özgü haber çerçevesleri	Genel haber çerçevesleri
Yazılı Basın	Durham, 1998 Entman, 1991 Jasperson ve ark., 1998 Simon&Xenos, 2000	d'Haenes&de Lange, 2001 Lawrence, 2000 Pan&Kosicki, 1993 Patterson, 1993
Televizyon	Norris, 1995 Mendelson, 1993	Iyengar, 1991 de Vreese ve ark., 2001
Her ikisi de/belirtilmeyen	Gamson&Modigliani, 1989 Martin&Oshagan, 1997	Cappella&Jamieson, 1997 Neuman ve ark., 1992 Semetko&Valkenburg, 2000

Tablo 1: Haberlerdeki Çerçeveslerin İçerik Analizlere Genel Bir Bakış

odaklanma, Patterson'un (1993) seçim haberlerinde 'oyun şeması' kullanımına ilişkin tartışması ile büyük benzerlikler taşımaktadır. Oyunlar, seçim başarısı stratejilerine ve (tahminlerine) gönderme yapmakta ve seçim yarışında adayların konumunu vurgulamaktadır. Patterson (1993), 1960'dan 1992'ye kadar geçen dönemde, ABD seçimlerinin yazılı basın içeriğindeki oyun çerçevesi ya da at yarış çerçevesi kullanımında gözlenen tarihsel artışa ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

İkinci grup çalışmalar, haber çerçeveslerini, gazetecilik gelenekleri, normlar ve haber değerleri gibi daha genel haber içeriği özellikleri ile ilişkilendirmektedir. Iyengar (1991) 1981'den 1986'ya kadar geçen dönemde yoksulluk, suç ve işsizlik gibi toplumsal konuların ABD şebeke ağı yayını üzerine bir analiz yapmış ve günlük haber yayınının, sosyal konuların haberlerde daha geniş bir yorum ya da bağlam içerisine

yerleştirilmeden sadece olaylarla sınırlı olarak sunulduğu episodik yorum tarzına doğru güçlü bir eğilim gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Iyengar (1991) ayrıca, haber organizasyonları ve haber üretimindeki normların ve standartların episodik çerçevelemeyi teşvik ettiğini öne sürmüştür. Bu uygulama, 'karmaşık konuları anekdot şeklindeki kanıtlar seviyesine indirgeyerek basitleştirmekte' (Iyengar, 1991: 136-137), sorunlara ve toplumsal konulara ilişkin kamuoyunun genel ve bağlamsal anlayışından ziyade konuya odaklı, düzensiz ve yalıtılmış bir kamuoyu anlayışına neden olmaktadır.

Neuman ve ark. (1992), güncel olayları tartışırken, izleyiciler tarafından kullanılan çerçeveler geliştirmişlerdir. Bir dizi güncel olayın haber medyası içeriğindeki sunumunda, izleyicilerle yapılan görüşmelerden çıkarsanan çerçevelerin de yer aldığını bulmuşlardır. Yaptıkları araştırma ile ilgili ça-

lişmada, ‘insan etkisi’, ‘güçsüzlük’, ‘ekonomi’, ‘ahlâki değerler’ ve ‘çatışma’yı, medya ve izleyiciler tarafından kullanılan yaygın çerçeveler olarak belirlemişlerdir. İnsan etkisi çerçevesi, bir olaydan etkilenen bireylerin ve grupların tasvirine odaklanmaktadır. Güçsüzlük çerçevesi, ‘güçlerin zayıf bireyler ya da gruplar üzerindeki egemenliğine’ gönderme yapmaktadır (1992: 67). Ekonomi çerçevesi, ‘mali tablo sonuçları ile kâr ve zarara odaklanmay’ yansıtmaktadır (1992: 63). Ahlâki değerler çerçevesi, örneğin belirli alıntıları ve çıkarsamaları içererek ahlâka ve kurallara ilişkin dolaylı referanslara gönderme yapmaktadır. Çatışma çerçevesi ise, gazeteciliğin, çatışan yorumları içeren haberleri aktarma uğraşına gönderme yapmakta ve haber medyasının ‘her birinin yeni kazanlarının ve kaybedenlerinin olduğu sürekli bir yarışmalar dizisi olan siyasal dünyanın oyun yorumu’ ile çok iyi uyumaktadır (1992: 64). Bu çerçeveler, farklı konular ile ilişki içerisinde ortaya çıkarılmışlardır ve bu çerçevelerin, konuya özgü haber çerçevelerine kıyasla daha genel bir uygulanabilirliğinin olduğu öne sürülmektedir.

Bu araştırma dizisi; ‘çatışma’, ‘insan ilgisi’, ‘sorumluluk’, ‘ahlâk’ ve ‘ekonomik sonuçlar’ olarak beş çerçeve belirleyen Semetko ve Valkenburg (2000) tarafından geliştirilmiştir. Çatışma çerçevesi; bireyler, gruplar, kurumlar ya da ülkeler arasındaki çatışmayı vurgulamaktadır. İnsan ilgisi çerçevesi, bir olayın, konunun ya da problemin sunumuna bir insan yüzü, bireysel bir hikaye ya da duygusal bir aç eklemektedir.

Sorumluluk çerçevesi, bir konuyu ya da problemi, hükümete, bireye ya da gruba bir soruna neden olma ya da sorunu çözme sorumluluğu yükleyerek sunmaktadır. Ahlâk çerçevesi, bir olayı ya da konuyu dini ilkeler ya da ahlâki kurallar bağlamında yorumlamaktadır. Ekonomik sonuçlar çerçevesi ise, bir olayı, problemi ya da konuyu bir bireyde, grupta, kurumda, bölgede ya da ülkede yaratacağı ekonomik sonuçlar açısından yorumlayarak sunmaktadır. Çatışma, sorumluluk çerçevesinin en yaygın kullanılan çerçeve olduğunu, bunu ulusal yazılı basın ve televizyon haberlerinin analizine dayanan çatışma çerçevesi ve ekonomik sonuçlar çerçevesinin izlediğini ortaya koymuştur (Semetko&Valkenburg, 2000). Bu genel haber çerçeveleri gazetecilik gelenekleri ile ilişkilidir ve bunların, Avrupa hükümet liderlerinin AB zirvesi ve suç gibi değişik konuların medyada ele alınmasının temelini oluşturdukları görülmüştür. Ancak, bu çerçevelerin genel yapısı, çerçevelerin ulusal sınırlar ötesinde genelliğini ispatlamak amacıyla ülkelerarası karşılaştırma bir platformda henüz test edilmemiştir.

Genel Haber Çerçeveslerine Bir Örnek: Avro’yu Çerçeveleme

Genel haber çerçeveleri üzerine yapılan araştırmaları ülkelerarası karşılaştırma bir platforma doğru genişletmek için; Britanya, Danimarka ve Hollanda’daki televizyon haberlerinde çatışma ve ekonomik sonuçlar çerçevelerinin kullanımı incelenmiştir. Haberlerin çatışma ve ekonomik sonuçlar

açısından ne dereceye kadar çerçeveselendiği, Avro'nun Ocak 1999'da piyasaya sürüldüğü sırada ve rutin bir dönem süresince incelenmiştir. Çalışma, 10 gün boyunca üç ülkede en yaygın izlenen şebeke ağlarının akşam haberlerini (Britanya'da BBC ve ITV, Hollanda'da NOS ve RTL ve Danimarka'da DR1 ve TV2) Avro'nun piyasaya sürülmesi ve rutin bir dönem sırasında sunulan bir olay örneği bazında analiz etmiştir¹. Bu vakalar, Avrupa entegrasyonu hakkında farklı gazetecilik kültürü ve kamuoyu düşüncesini yansıtıyor olmaları göz önüne alınarak seçilmiştir.

Çalışma, iki haber çerçevesinin her biri için çoklu-madde skalaları kullanmıştır.

Çatışma çerçevesi, 'haber hikayesi, partiler/bireyler/gruplar/ülkeler arasındaki anlaşmazlığı yansıtıyor mu?' gibi dört madde ile uygulamaya konulmuştur². Ekonomik sonuçlar çerçevesi üç maddeden oluşmuştur, örneğin 'İlgili maliyet/gider derecesinden bahsediliyor mu?'³. Avro'nun piyasaya sürülmesi ve diğer bütün siyasi ve ekonomik haberlerle ilgili tüm haber hikayeleri için bütün maddeler evet (1) ya da (0) hayır şeklinde yanıtlanmıştır. Skalalar, madde skorlarının toplanması ve bu toplam skorunun ilgili madde sayısına bölünmesi ile oluşturulmuştur. Skalalar sonuç olarak 0'dan 1'e uzanan değer aralığına sahip olmuştur. Skalaların çerçevelerin varlığını ölç-

	Çatışma		Ekonomik sonuçlar	
	Siyasi/ ekonomik haberler (n=344)	Avro'nun piyasaya sürülmesi ile ilgili haberler (n=66)	Siyasi/ ekonomik haberler (n=344)	Avro'nun piyasaya sürülmesi ile ilgili haberler (n=66)
Britanya	.42 (.30) (n=85)	.19 (.29) (n=13)	.09 (.22) (n=85)	.15 (.22) (n=13)
Danimarka	.43 (.33) (n=63)	.19 (.30) (n=18)	.24 (.38) (n=63)	.37 (.24) (n=18)
Hollanda	.35 (.33) (n=100)	.10 (.29) (n=17)	.17 (.24) (n=100)	.20 (.30) (n=17)

Tablo 2: Britanya, Danimarka ve Hollanda'daki Haberlerde Çatışma ve Ekonomik Sonuçlar Çerçevesi

Not: Veri girişleri çerçeve skalaları üzerindeki ortalama skorlardır, parantez içindeki sayılar standart sapmaları ve olay sayılarını göstermektedir. Tablo, de Vreese ve ark'nun çalışmalarına (2001) dayanmaktadır.

çen iç tutarlılığı (Cronbach's α) .57 ve .77 arasında değişmektedir⁴.

Genel Çerçevesel ve Yerel Yorumlar

Haberlerdeki çatışma ve ekonomik sonuçlar çerçevelerine yapılan göreceli vurgunun incelenmesi göstermiştir ki, her üç ülkedeki siyasi/ekonomik haber hikayelerinde çatışma çerçevesi ekonomik sonuçlar çerçevesinden daha fazla göze çarpmaktadır (bknz. Tablo 2). Avro'nun piyasaya sürülmesi ile ilgili haberlere bakıldığında, tam tersi bir şablon ortaya çıkarmaktadır: bu hikayelerde çatışma, ekonomik sonuçlardan daha az önemlidir.

Danimarka'daki gazeteciler, Britanyalı ve Hollandalı meslektaşlarına kıyasla, haberlerin hazırlanmasında ekonomik sonuçlar üzerine daha güçlü yorumlar yapmaktadır. Danimarka'da, ekonomik sonuçlar en görünür şekilde Avro'nun piyasaya sürülmesi ile ilgili haberlerde gözlenmiştir ($M=.37$, $SD=.24$). Britanya'da, hem Avro ile ilgili haberlerde ($M=.09$, $SD=.22$) hem de diğer siyasi ve ekonomik haberlerde ($M=.15$, $SD=.22$) ekonomik sonuçlar daha az görünürdür.

Avro'nun piyasaya sürülmesinin ekonomik sonuçlar açısından çerçevelenmesinde, Danimarka haberleri, yerel makro-ekonomiye ve bireysel işletmelere hız verilmesine yönelik göndermelere vurgu yapmıştır. Örneğin, 4 Ocak 1999 tarihinde Danimarkalı TV-Avisen'deki baş haber, rekabetçi konumu, Avro'nun piyasaya sürülmesi ile iddiaya göre tehdit altın-

da olan bir şirket ile ilgili bir haberdir. Haberde, bu durumun uluslararası rakiplere, kur istikrarı ve para transerlerinde tasarruf açısından avantaj sağlayacağı belirtilmiştir. Avro, önemli bir pazar oyuncusu olarak görülmekte ve Avro'nun piyasaya sürülmesi kaygı ve endişe ile izlenmekteydi. Danimarkalı bir gazeteci durumu şu şekilde ifade etmiştir: 'Avro'nun dünya sahnesine çıkışı, Avrupa Birleşik Devletleri'ne doğru atılan en önemli adımlardan biridir'.

Britanya ve Hollanda'daki gazeteciler, Danimarka'daki meslektaşlarına kıyasla, ekonomik sonuçlara daha az odaklanmışlardır. Bunu hem siyasi/ekonomik haberlerde hem de Avro'nun piyasaya sürülmesiyle ilgili haberlerde görmek mümkündür. Hollanda'daki haberler finansal sektördeki dönüştürme çalışmasının altını çizmiş, ama Hollanda ekonomisinde Avro'nun yaratacağı ekonomik sonuçlarla daha az ilgilenmiştir. Ekonomik sonuçlarla ilgili tek beyan, dönüşüm ve yazılımı tamamlamak için fazladan mesai harcamaya zorlanan işletmeler için ortaya çıkan sonuçlar olmuştur. NOS "Avro'yla görkemli tanışma" başlığı ile açılış yapmış, ama baş haberde "En görkemli şey (patlayan şampanya mantarlarının görüntüsü ile birlikte) görülmeye değer hiçbir şey olmamasıydı" ifadesi kullanılmıştır. Hollanda'daki haberlerde çatışma üzerine yapılan tek vurgu, Wim Duisenberg 'meselesi' etrafında dönen 'siyasal anlaşmazlık' ile ilgilidir. NOS problemi şu şekilde tanımlamıştır: "Duisenberg meselesi Avrupa Birliği'nin tipik bir örneğidir. Ekonomi iyi durumda, ama siyasi anlaş-

mazlık sürekli olarak bir engel tehdidi oluşturmaktadır.” RTL4 haberlerinde benzer bağlamda şöyle denilmiştir: “Duisenberg etrafında gelişen kargaşa, yeni para kurunun istikrarı hakkında çok fazla şey ifade etmemektedir, ancak işbirliğindeki siyasal zayıflık hakkında çok şey ifade etmektedir. Bir ülke finans politikaları üzerine yapılan anlaşmalara uymadığında, ihtilâf yarattığında ve Avro’yu tehdit ettiğinde, büyük sınavı verme zamanı da gelecektir”.

Britanya’daki haberler Avro’nun piyasaya sürülmesini, İngiliz Sterlini için yaratacağı potansiyel ekonomik sonuçlar açısından tartışmıştır. Ekonomik sonuçlar haber yorumlarında ön planda yer almamasına rağmen, BBC ve ITN’deki haberciler İngiliz Sterlininin dünya piyasasında gelecekte azalacak rolünden bahsetmişler ve Amerikan Doları ile Avro arasında gelecekte savaşlar sürerken İngiliz Sterlininin kenarda kalacağını belirtmişlerdir.

Bütün ülkelerdeki televizyon gazetecileri, siyasal/ekonomik haberlerin aktarılmasında çatışmayı daha fazla vurgulamışlardır. Ülkelerarası perspektif, çatışma çerçevesinin genel ve evrensel doğasını görünür kılmıştır. Tutarlı haber çerçeveleme modelleri için çatışma açısından yapılan olası açıklamalar, gazeteciliğin kendi içindeki faktörlerden kaynaklanabilmektedir. Sonuçlar, haber seçme sürecindeki çatışmanın önemini vurgulayan haber değerleri üzerine yapılan araştırmalarla paraleldir (örneğin, Bennett, 1996; McManus, 1994; Price&Tewksbury, 1997). Bu açıklama, haber yapanların yorumlarıyla destek-

lenmektedir. ITN’nin genel yayın yönetmeni, Avrupa Birliği haber yorumlarının en önemli yönünün “hem partiler arasındaki hem de partiler içindeki tartışmalara bakmaya devam etmek” olduğunu söylemiştir (de Vreese, 2002: 71). Benzer şekilde, BBC’deki kıdemli bir siyaset muhabiri çatışma engeli hakkında şunları söylemiştir: “Yerel ya da Avrupa’daki siyasi haberlerde, iki taraf arasındaki gerilime odaklanmak isteriz. İki kutuplu ve çok çatışmacı bir parlamentomuz var ve siyasi haberlerde kullandığımız yapı da budur [...] Elbette bu, olayları basite indirgemek demektir, ama bazen bir olayın ‘Almanya ve İspanya arasındaki olaya nahoş küçük bir dikiş atma’ şeklinde daha kolay anlatılacağı gibi kararlar almak zorundasınızdır” (de Vreese, 2002: 71).

Haber sunumunda çatışma açısından pek çok benzerlik olmasına rağmen, Avro’nun piyasaya sürülmesi olayının yorumlanmasında, gazeteciler ekonomik sonuçlar üzerine çatışmaya kıyasla daha fazla vurgu yapmışlardır. Burada, konuya ve bağlama özel iki faktör rol oynayabilmektedir. Birincisi, Avro’nun piyasaya sürülmesinin bir başarı olduğudur. Piyasaya sürülme süreci dikkatli bir şekilde yürütülmüş ve borsanın düşmesi ile ilgili senaryolar ya da panik senaryolarından hiçbiri gündeme gelmemiştir. Bu elbette, çatışma üzerinde güçlü bir gazetecilik vurgusu için zemin hazırlamıştır. İkincisi, Avro’nun piyasaya sürülmesi, Britanya ve Danimarka’da çok tartışılan bir konu olmasına rağmen, Hollanda’da ‘Avro savaşları’ yıllar önce yapılmış ve Avro’yla gerçek tanışma sadece

uzun vadeli bir planın gerçekleştirilmesi olmuştur. şu anda Avro kuşağının dışında olan Britanya ve Danimarka'da bile, Avro tartişmaları çatışma niteliğinden yoksundu, çünkü Avro kıta Avrupası'nın pek çok ülkesinde zaten bir gerçek haline gelmişti ve ülkeler henüz Avro zerine bir referandumdan bahsetmiyorlardı. Britanya'daki tartişma bu nedenle, 'Avro lkesi'ne ait olmamanın ne anlama geldiği ve insanlar ile ülkenin kendisinin Avro'dan finansal açıdan nasıl etkilendiği sorularına odaklanmıştı.

Görünen o ki, Avrupa gazetecilik gelenekleri arasında, en azından ekonomik sonuçlar açısından haberlerin çerçevelenmesi ile ilgili ilginç farklar vardır. Haberleri ekonomik sonuçlar açısından erevelemek, Danimarka ve Hollanda'da daha önemli olmuştur. Bir olayın ya da konunun yerel ekonomik sonuçlarına vurgu yapmak, bir politikanın ekonomik etkilerinin 'dnştirlmesi'dir. Gazetecilik kültürleri üzerine yapılan karşılaştırılmalı araştırmalardan biliyoruz ki, Britanyalı gazeteciler kendilerini yorumlayıcıdan ziyade daha çok sadece olguların aktarıcıları olarak görmektedirler (Köcher, 1986), bu da, Britanya'daki haberlerde ekonomik sonuçlar çerçevesinin yokluğunu açıklayabilmektedir.

Danimarka'da Avro ile ilgili haberlerde ekonomik sonuçlar çerçevesinin varlığı, 1999 Avrupa seçimlerinin bulgularıyla uyumaktadır. Bu bulgularda, Danimarka televizyonundaki habercilerin olduğu inisiyatif sahibi ve yorumlayıcı bir rol üstlendikleri gözlenmiştir (de Vreese, 2003). Danimarka'daki haberler Avrupa seçimle-

rine daha fazla zaman ayırmanın yanı sıra, çeşitli Avrupa meselelerinin sonuçlarına da daha fazla ilgi göstermiştir. Bunun böyle olmasının sebebi, Avrupa seçim kampanyası sırasında Danimarkalı TV habercilerinin, ilerlemiş Avrupa entegrasyonunun sonuçlarını göstermeyi ve Avrupa'daki siyasi kurumların ekonomisine ve finansal sahtekrliğine odaklanmayı, üstlendikleri rolün bir parçası olarak görmeleridir. Hollandalı haberciler de ekonomik sonuçlara odaklanmışlardır; ama bunu, Avro'nun piyasaya sürülme hazırlıkları sırasındaki dönüştürme çalışmaları ışığında yapmışlar ve haberleri yorumlayarak analizlerini ekleme isteklerini göstermişlerdir (Deuze, 2002).

zet olarak, ulusal haber organizasyonları, haber hikayelerinin erevelenmesinde anlamlı bir yerel ve ulusal yorum sağlamışlardır. Bu önemlidir, çünkü çerçevelerin genel niteliğini, bu örnekte, ulusal odaklı olan spesifik bir rezonansla birleştirmektedir. Bununla birlikte, farklı siyaset ve gazetecilik kültürlerinde benzer haber çerçevesinin kullanılması, bu türden haber çerçevesinin genel yapısını vurgulamaktadır. Böylece, genel çerçeveler bize gazetecilik ile ilgili unsurları öğretmekte ve ülkelerarası farkları görünür kılmaktadır. Ayrıca, bu çalışma, bütünleşik süreç modelinde ereve kurma aşamasını araştıran, yani gazetecilik gelenekleri ve haber erevesi arasındaki ilişkiyi inceleyen ilk çalışmadır. Çatışma ve sonuçlar, haber olacak olayları seçmekte gazetecilere sadece fikir vermekle kalmamakta, aynı zamanda içerik yapısı için de model sağlamaktadır. Örneğin siyasi seçkinlerin perspektifini ve bu

sürece nasıl katkıda bulduklarını kapsayacak şekilde, çerçeve kurma aşamasının bütününe araştırmak için şüphesiz daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer araştırmalar göstermiştir ki, iki haber çerçevesi – çatışma ve ekonomik sonuçlar – güncel bir siyasi konuyu anlamakta, izleyicilerin düşüncelerinin yönünü etkileme gücüne sahiptir (de Vreese, 2004). Bununla birlikte, içsel bir değer taşıyan haber çerçeveleri, bir konunun olumlu ve olumsuz yanlarını vurgulayarak, izlenen politikalara verilen halk desteğini etkileme gücüne sahiptir (de Vreese&Boomgaarden, 2003). Bu da, haber çerçevelerinin yapısını anlamının gerekliliğini vurgulamaktadır; çünkü haber çerçeveleri, bireylerin güncel olayları anlamasının ve yorumlamasının öncelleridir.

Tartışma

Bu makale, haberlerdeki çerçevelere odaklanan daha önceki araştırmaları sentezlemiştir. Daha önce yapılan çalışmaların farklı işlemsel ve metodolojik özellikleri, bu alanı heterojen hale getirmektedir. Mevcut araştırmaların temelinde bir çerçeveler tipolojisi geliştirilmiş ve bir genel çerçeve örneği tartışılmıştır. Mevcut çerçeveleme araştırmalarındaki tartışmalı bir konu, bir çerçevenin özellikleri ve karakteristiklerine yöneliktir. Mevcut araştırmalar, izleyicilerde yaratılan etkileri söz konusu etmeden, farklı olayların ve konuların medya çerçevelemelerini tartışmıştır. Bazı konularda, medyanın eyleme geçirdiği bilgi, örnek kişisel kaynaklardan daha önemli bir rol oynamaktadır (Gamson,

1996). Bu da, çerçevelemeyi anlamakta bir konunun karakteristiklerinin önemli olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, çerçevelerin uygulamaya konulmasında ve ölçülmesinde, kesinlik olması gerekmektedir. Neuman ve ark.'nın (1992) yaptığı çalışma, çerçeveleme kavramına, olayların daha geniş sosyal ve tarihi bir bağlam içerisinde, gazetecilikteki sunumunun bir parçası olarak ve bireylerin haberleri kendi yaşamları açısından yorumlama teşebbüsü olarak ele almaktadır. Ancak çalışma, haberlerdeki farklı konuların çerçevenmesini değerlendirmek ve karşılaştırmak için önceden kullanılan ölçümlerin detaylı bir tanımını sunmamaktadır. Aynı bağlamda, Iyengar (1991: 145) “çok az haberin sadece tematik ya da episodik olduğunu” ve haber hikayelerinin iki çerçeveden biri yönünde ‘açıkça eğilim göstermeye’ yatkın olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, içerik analizleri sıklıkla Vanderbilt özetlerine dayanmaktadır. Medya içeriğindeki kurnazlıkları değerlendirmek amacıyla, Vanderbilt arşivinin kullanılması, derinlikten yoksun olduğu için eleştirilmiştir (Althaus, Edy&Phalen, 2001). Gelecekte yapılacak araştırmaların, inceleme altındaki çerçevelerin yapısını kesin olarak tayin etmesi gerekmektedir. Burada yapılan değerlendirmede, hem dar ve geniş kavramsallaştırmalar arasında hem de konuya özgü ve genel çerçeveler arasında öne sürülen tipoloji, çerçevelerin yapısını açıklarken, referans noktaları olarak hizmet edebilmektedir.

Kurama bir katkı ve medya analizi için bir araç olarak değerlendirilen çerçeveleme araştırması üzerinde halen çalışılmakta-

dır. Artan ampirik katkılar, bulgular ve kuramsal ilerlemeler açısından bir heterojenite yaratmaktadır. Bu makalede, çerçevelenen konulardaki farklılıklar ve tartışılan ereve türleri (konuya özgü ve genel çerçeveler) ana hatlarıyla sunulmuştur. Bunun yanı sıra, bu makale, mevcut araştırmaları sistematik olarak düzenlemek ve gelecek araştırmalar için tartışmalı konuları belirlemek anlamında bir ilk girişimdir. Araştırma paradigması halen oluşmaktaysa da, çerçeveleme araştırması medya ve iletifim araştırmaları gündemindeki yerini almıştır. Böylece, gelecekte yapılacak çalışmalar, yalnızca bir kavramın varlığını göstermek üzere tasarlanmayacaktır. Bir kavramı geçerli bir araştırma alanına dönüştürmek için, gelecekte yapılacak araştırmalar, çerçevelerin ortaya çıktığı koşulları ve kamuoyu oluşumunda nasıl bir işlev gördüklerini kesin olarak belirtmelidirler.

Notlar

¹ Avro'nun piyasaya sürülmesinin incelendiği tarih 31 Aralık 1998 – 4 Ocak 1999, rutin dönemin incelendiği tarih ise 5-11 Ocak 1999'dur. Toplam 660 haber analiz edilmiştir. %10 oranında rastgele seçilen alt örneklem üzerinde yapılan karşılıklı kodlamaya dayanan güvenirlik testleri, burada sunulan tüm ölümler için %82 ile %100 arasında değişen tatminkr sonuçlar vermiştir; detaylar için bknz. de Vreese (2002).

² atışma skalası için diğer maddeler şunlardır: 'Bir parti/birey/grup/ülke

bir diğerini kınıyor mu?'; 'Haber, problemin/konunun iki ya da daha fazla yönüne ya da ikiden fazla yönüne işaret ediyor mu?'; 'Haber, bir bireyin/partinin başarılarının ya da eylemlerinin karşısında, diğer bir bireyin/partinin başarılarını ya da eylemlerini vurguluyor mu?'

³ Ekonomik sonuçlar skalası için diğer maddeler şunlardır: 'Bir eylemi sürdürmenin ya da srdrmemenin ekonomik sonuçlarına göndermede bulunuluyor mu?'; 'şimdi ya da gelecekteki finansal kayıp ve kazançlardan bahsediliyor mu?'

⁴ çatışma erevesi için alfalar şunlardır: Britanya=.67, Danimarka=.74; Hollanda=.81. Ekonomik sonuçlar erevesi için alfalar şunlardır: Britanya=.57, Danimarka=.70; Hollanda=.61. Bütün toplam madde korelasyonları tutarlı bir şekilde olumlu olup, güvenirlik kabul edilebilirdir.

Kaynakça

Althaus, S. L., Edy, J. A.&Phalen, P. F. (2001). Using substitutes for full-text news stories in content analysis: Which text is best? *American Journal of Political Science*, 45 (3), 707–723.

Bennett, W. L. (1996). *News. The politics of illusion*. New York: Longman.

Cappella, J. N.&Jamieson, K. H. (1997). *Spiral of cynicism. The press and the public good*. New York: Oxford University Press.

- Cohen, A. A. & Wolfseld, G. (Eds.), *Framing the Intifada: People and the media*. Norwood, NJ: Ablex.
- Cooper, A. H. (2002). Media framing and social movement mobilization. German peace protest against INF missiles, the Gulf War and NATO peace enforcement in Bosnia. *European Journal of Political Research*, 41, 37–80.
- D'Angelo, P. (2002). News framing as a multi-paradigmatic research program: A response to Entman. *Journal of Communication*, 52, 870–888.
- Deuze, M. (2002). *Journalists in the Netherlands: An analysis of the people, the issues and the (inter-)national environment*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers.
- Durham, F. D. (1998). News frames as social narratives: TWA Flight 800. *Journal of Communication*, 48(4), 100–117.
- Entman, R. B. (1991). Framing US coverage of international news: Contrasts in narratives of the KAL and Iran air incidents. *Journal of Communication*, 41, 6–27.
- Entman, R. B. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43, 51–58.
- Gamson, W. A. (1992). *Talking politics*. New York: Cambridge University Press.
- Gamson, W. A. (1996). Media discourse as a framing resource. In A.N. Crigler (Ed.), *The psychology of political communication* (pp. 111–132). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructivist approach. *American Journal of Sociology*, 95, 1–37.
- Gans, H. J. (1979). *Deciding what's news*. New York: Pantheon Books.
- Gitlin, T. (1980). *The whole world is watching*. Berkeley: University of California Press.
- Hertog, J. K. & McLeod, D. M. (2001). A multiperspectival approach to framing analysis: A field guide. In S. D. Reese, O.H. Gandy, & A. E. Grant (Eds.), *Framing public life* (pp. 139–162). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible? How television frames political issues*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Jamieson, K. H. (1992). *Dirty politics: Deception, distraction, and democracy*. New York: Oxford University Press.
- Jasperson, A. E., Shah, D. V., Watts, M., Faber, R. J. & Fan, D. P. (1998). Framing the public agenda: Media effects on the importance of the federal budget deficit. *Political Communication*, 15, 205–224.
- Kahneman, D. A., Tversky, A. & Slovic, P. (1984). *Judgment under uncertainty*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Köcher, R. (1986). Bloodhounds or

- missionaries: Role definitions of German and British journalists. *European Journal of Communication*, 1, 43–64.
- Lawrence, R. (2000). Game-framing the issues: Tracking the strategy frame in public policy news. *Political Communication*, 17, 93–114.
- Martin, C. R. & Oshagan, H. (1997). Disciplining the workforce: The news media frame a General Motors plant closing. *Communication Research*, 24, 669–697.
- McManus, J. H. (1994). *Market-driven journalism. Let the citizen beware*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mendelson, M. (1993). Television frames in the 1988 Canadian election. *Canadian Journal of Communication*, 18, 149–171.
- Neuman, W. R., Just, M. R. & Cragler, A. N. (1992). *Common knowledge. News and the construction of political meaning*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Norris, P. (1995). The restless searchlight. Network news framing of the post-cold war. *Political Communication* 12, 357–370.
- Pan, Z. & Kosicki, G. (1993). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 10, 59–79.
- Patterson, T. E. (1993). *Out of order*. New York: Alfred A. Knopf.
- Price, V. & Tewksbury, D. (1997). News values and public opinion. A theoretical account of media priming and framing. In G. Barnett & F. J. Boster (Eds.), *Progress in communication science* (173–212). Greenwich, CT: Ablex.
- Price, V., Tewksbury, D. & Powers, E. (1997). Switching trains of thought. The impact of news frames on readers' cognitive responses. *Communication Research*, 24, 481–506.
- Roessler, P. (2001). Between online heaven and cyberhell: The framing of the Internet by traditional media in Germany. *New Media and Society*, 3, 49–66.
- Scheufele, D. A. (2000). Agenda-setting, priming, and framing revisited. Another look at cognitive effects of political communication. *Mass Communication & Society*, 3, 297–316.
- Semetko, H. A. & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93–109.
- Shah, D., Watts, M. D., Domke, D. & Fan, D. (2002). News framing and cueing of issue regimes. Explaining Clinton's public approval in spite of scandal. *Public Opinion Quarterly*, 66, 339–370.
- Shoemaker, P. & Reese, S. D. (1996). *Mediating the Message*. New York: Longman Publishers.
- Simon, A. & Xenos, M. (2000). Media framing and effective public deliberation. *Political Communication*, 17, 363–376.

- Sniderman, P. M. & Theriault, S. M. (2004). The dynamics of political argument and the logic of issue framing. In W. E. Saris, & P. Sniderman, P. (Eds.), *The Issue of belief: Essays in the intersection of non-attitudes and attitude change*. Princeton: Princeton University Press.
- Snow, D. A. & Benford, R. D. (1992). Master frames and cycles of protest. In A. D. Morris & C. M. Mueller (Eds.), *Frontiers in social movement theory*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Tankard, J. W. (2001). The empirical approach to the study of media framing. In S. D. Reese, O. H. Gandy & A. E. Grant (Eds.), *Framing public life* (pp. 95–106). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Terkildsen, N. & Schnell, F. (1997). How media frames move public opinion. An analysis of the women's movement. *Political Research Quarterly*, 50, 879–900.
- Tuchman, Gaye (1978) *Making news. A study in the construction of reality*. New York: Free Press.
- Valentino, N. A., Beckmann, M. N. & Buhr, T. A. (2001). A spiral for of cynicism for some: The contingent effects of campaign news frames on participation and confidence in government. *Political Communication*, 18, 347–367.
- Vreese, C. H. de (2002). *Framing Europe. Television news and European integration*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers.
- Vreese, C. H. de (2003). Television reporting of second-order elections. *Journalism Studies*, 4, 183–198.
- Vreese, C. H. de (2004). The effects of frames in political television news on audience perceptions of routine political news. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 81, 36–52.
- Vreese, C. H. de, & Boomgaarden, H. (2003). Valenced news frames and public support for the EU: Linking content analysis and experimental data. *The European Journal of Communication*, 3(4) 261–281.
- Vreese, C. H. de, Peter, J. & Semetko, H. A. (2001). Framing politics at the launch of the euro: A cross-national comparative study of frames in the news. *Political Communication*, 18 (2), 107–122.
- Zaller, J. (1992). *The nature and origins of mass opinion*. New York: Cambridge University Press.